

Бібліографічні посилання:

1. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.
2. Закон України „Про всеукраїнський референдум” - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>
3. Конституція України ред. від 30.09.2016р. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page2>
4. Закон України „Про Конституційний Суд України” - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
5. Адашис Л. І. Місцеві референдуми: вітчизняний та зарубіжний досвід [Текст] / Л. І. Адашис, М. В. Маковецький // Карпатський правничий часопис. – 2016. – № 13. – С. 47-52.

Боняк Валентина Олексіївна,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права ДДУВС,
доктор юридичних наук, доцент

Войтюк Марина Петрівна,
слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності ДДУВС

**СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ КОНСТИТУЦІЙНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ Й ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
В АСПЕКТІ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА
НА МИРНІ ЗІБРАННЯ**

У вітчизняній юридичній науці питання реалізації громадянами права на мирні зібрання є недостатньо дослідженим та таким, що потребує уваги з боку правників. Про актуальність цієї проблематики свідчать і нестабільна соціально-політична та економічна ситуація в українському суспільстві, невирішення владою ряду інших важливих питань, які стосуються життя народу, що все частіше спонукає громадян до реалізації досліджуваного конституційного права. Сьогодні право на свободу мирних зібрань може розглядатися як засіб громадського контролю за діями та рішеннями суб'єктів публічної влади, який у свою чергу закладає основу громадянського суспільства [1].

При підготовці тез нами визначено за мету з'ясувати спільні та відмінні риси в конституційному закріпленні права людини і громадянина на мирні зібрання в Україні та основних законах окремих зарубіжних держав.

Слід акцентувати увагу на тому, що у нашій державі після проголошення незалежності у порядку правонаступництва реалізація права на мирні зібрання відбувалася у порядку, визначеному Указом Президії Верховної Ра-

ди СРСР «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР» від 28 липня 1988 р.. Однак, він не відповідав вимогам сучасності, зокрема, встановлював конкретні строки сповіщення органів влади про проведення масових заходів (10 днів), що суперечило ч. 1 ст. 39 Конституції України.

Саме Основний Закон Української держави, прийнятий 28 червня 1996 р., ч. 1 ст. 39 вперше на конституційному рівні закріпив *право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації*, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування [2].

Основним інструментом гарантування цього права в контексті судового захисту прав людини є ст. 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, в якій визначено, що «кожен має право на свободу мирних зібрань»[3].

Конституційний Суд України своїм рішенням від 19 квітня 2001 р. (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) розтлумачив положення ч. 1 ст. 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій та зазначив, що це право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, є їх невідчужуваним і непорушним правом, гарантованим Основним Законом України [4].

У 2016 році Рішенням Конституційного Суду (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) визнано, що Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР» від 28 липня 1988 р. суперечить Конституції України та відповідно її пункту 1 розділу XV «Перехідні положення», є не чинним на території України і не може застосовуватися [5].

На відміну від України, у європейських державах існує своя специфіка конституційного закріплення права на мирні зібрання.

Так, у відповідності до положень Конституції Естонської Республіки від 28 червня 1992 р., зі змінами від 5 жовтня 2003 р., *усі* мають право, збиратися мирно без попереднього дозволу та організувати зібрання (ст. 47). Це право може бути обмежено у передбачених законом випадках та за процедурою з метою забезпечення державної безпеки, громадського порядку та моралі, безпеки руху та учасників зібрання, у тому числі для запобігання поширенню інфекційних захворювань [6].

В Основному Законі Федеративної Республіки Німеччини від 23 травня 1949 р., зі змінами від 21 липня 2010 р., у ст. 8 закріплено, що *усі німці* мають право без повідомлення або дозволу збиратися мирно та без зброї. Для зібрань просто неба зазначене право може обмежуватися законом або на підставі закону [7]. Вуличні демонстрації та мітинги в Німеччині проводяться

також відповідно до Федерального закону «Про зібрання і походи» в редакції 1978 р., що встановлює повідомний порядок проведення подібних заходів. Повідомлення про мітинг подається в місцеву поліцейську дільницю не пізніше ніж за дві доби до початку заходу.

Згідно з Конституцією Італії, *громадяни* мають право збиратися мирно і без зброї в будь-якому місці, враховуючи відкриті місця для публіки, без попереднього повідомлення (ст. 17) [8]. Але якщо мова йде про демонстрації та мітинги в громадських місцях, то порядок їх організації регулюється Законом «Про охорону громадського порядку» від 1975 року. Згідно з цим документом, організатори зобов'язані повідомляти місцеве поліцейське управління про запланований захід мінімум за три дні до його проведення.

Ст. 40 Конституції Республіки Молдова закріплює, що мітинги, демонстрації, маніфестації, ходи або будь-які інші збори є вільними і можуть організовуватися і проводитися тільки мирно і без якої б то не було зброї [9]. Закон Республіки Молдови «Про організацію і проведення зібрань» від 1995 р., ст. 11, передбачає попереднє повідомлення, яке організатор зібрання має подати до місцевих органів самоврядування не пізніше, ніж за 15 днів до дня проведення зібрання.

Таким чином, на підставі вищевикладеного слід дійти таких висновків: право на мирні зібрання (мирні збори, мітинги, походи і демонстрації), що закріплене як в Основному Законі України, так і переважній більшості конституцій розвинутих зарубіжних держав, є важливим інструментом громадського контролю за інститутами публічної влади. Водночас, тільки його закріплення на конституційному з усією очевидністю недостатньо; держава повинна створити необхідний правовий механізм (прийняти відповідний закон), що забезпечить реалізацію цієї можливості *кожним*. В Україні, на відміну від європейських держав, такий нормативно-правовий акт дотепер не створений. Очевидним залишається те, що для держави, яка позиціонує себе як демократична, соціальна і правова, право людини на мирні зібрання є не тільки критерієм рівня демократії, але й суттєвим засобом реалізації інших конституційних прав і свобод людини.

Бібліографічні посилання:

1. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. – К., 2015. – С. 54.
2. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 5 січня 2017 р.: (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2017. - 76 с.
3. Конвенція захист прав і основоположних свобод від 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2001 р. у справі щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання // Вісник Конституційного Суду України. – 2001. – № 2. – С. 25–27.
5. Рішення Конституційного Суду України від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016 у справі № 1-13/2016 за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень

частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>.

6. Конституція Естонської Республіки від 28 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html#02>.

7. Конституція Федеративної Республіки Німеччина від 23 травня 1949 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/germany/german-r.htm.

8. Конституція Італійської Республіки від 22.12.1947 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawyers-ssu.narod.ru/subjects/constzs/italy.htm>.

9. Конституція Республіки Молдова від 27 серпня 1994 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presedinte.md/titul2>.

Назаренко Ю.А.,

слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності

Науковий керівник –

к.ю.н., доц. **Перепьолкін С.М.,**

доцент кафедри теорії
та історії держави і права

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВО НА ІНКЛЮЗИВНУ ОСВІТУ ЯК СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Пріоритети прав людини є домінуючими в процесі реалізації євроінтеграційних прагнень України. Якість і доступність освіти для кожного є головними критеріями дотримання міжнародних норм і вимог національного законодавства щодо реалізації права громадян на отримання освіти.

Конституція України гарантує право кожного громадянина на доступність якісної освіти. Це в повній мірі повинно стосуватися й дітей з особливими потребами, до яких належать діти з проблемами фізичного та розумового розвитку, з психоневрологічними захворюваннями тощо.

Для забезпечення права на якісну освіту цих дітей міжнародна практика пропонує дітям з особливими потребами широкий вибір доступних форм здобуття освіти, одними з яких є «включені» («інклюзивні») форми навчання. Останні дають змогу дітям із особливими потребами навчатися спільно зі своїми здоровими однолітками, що ефективно впливає на рівень їхньої соціалізації.